

Oponentský posudek diplomové práce

Vedoucí práce: Mgr. Martin Chochola

Nižnanská, Lenka, *Baskičtina v denní komunikaci mladých lidí*. Praha: UK FHS, 2014, 98 stran.

Diplomová práce Lenky Nižnanské vychází z autorčina dlouhodobého zájmu o velmi specifickou oblast Španělska - autonomní oblast Baskicko - a především o baskičtinu, stále do značné míry záhadného izolovaného jazyka neindoevropského původu. Hlavním zájmem a cílem autorky ale není studovat genetické hypotézy a teorie baskičtiny, ale její současné používání. Její výzkum se proto soustředil na používání baskičtiny v každodenní komunikaci mladých lidí (mezi 20 a 30 lety), především na to, jak ji používají ve svém volné čase. Ačkoli to z názvu práce explicitně nevyplývá, je jejím druhým cílem zabývat se používáním baskičtiny v kontextu každodenního formulování a reformulování baskické identity. Od těchto dvou témat (*komunikace* a *identita*) se poté odvíjejí základní výzkumné otázky, přičemž první dvě se vztahují více na komunikační aspekt (*code switching*, popřípadě *code mixing* a *jazyková ideologie*), třetí míří širěji k problematice identity, třebaže je zřejmé, že obě témata se více či méně propojují. Od těchto výzkumných otázek se později odvíjí i teoretické ukotvení práce.

Kapitola o metodologii je poměrně široce rozpracována, je z ní patrné, jak dlouho, kde a kdy byl prováděn výzkum a jaká hlavní metoda byla při něm používána (rozhovor), jistý důraz je kladen na reflexivní přístup, především v souvislosti s etickými otázkami. Do určité míry bych ale polemizoval s autorkou, když píše, že se v komunitě nacházela v pozici *outsiderky*. Vzhledem k dlouhodobému pobytu a účasti na řadě aktivit vztahujících se k baskické identitě (studium baskičtiny, kurz baskického tance apod.) a schopnosti navázat kontakty s příslušníky různých skupin baskické mládeže se domnívám, že od jisté chvíle se mohla autorka považovat za jakousi *semiinsiderku*, zvláště poté, co již byla alespoň do jisté míry schopna komunikovat v baskičtině. V této kapitole se vyskytuje několik nepřesností či nedotažených myšlenek: například příliš zjednodušené konstatování typu „sociální realitu považuji za sociálně konstruovanou“ s odkazem na Bergera a Luckmana, 1999 (s. 12). Vzhledem k tomu, že se jedná o práci zaměřenou na výzkum jazyka, neměla by se diplomantka dopouštět gramatických chyb typu „iniciativa simpatizantů“ (s. 16) nebo „do Composteli“ (s. 23) apod. Dále poznámky 15 a 17 (s. 22) jsou úplně stejné, ale možná to měl být záměr. V případě tvrzení „od dob Románské říše...“ (s. 21) jde, doufám, jen o jistou neopatrnost.

Jako problematičtější se mi ovšem jeví následující kapitola *Baskičtina a lingvistická antropologie* (s. 25-41). V ní je možná až příliš prostoru věnováno historii baskičtiny, hypotézám o jejím původu, gramatice či prostorovému rozmístění Baskicka na obou stranách hranice (Španělsko, Francie) na úkor teoretičtějšího ukotvení práce. Celkově chybí pečlivější zpracování – například když autorka mluví o čtyřech podobách ohrožení jazyka v rámci asimilačních procesů (s. 29), není uveden zdroj, z něhož čerpá. Diplomantka odkazuje na Fishmanův koncept *Reversing Language Shift*, dále na jazykovou revitalizaci, jazykové plánování a několik teorií nacionalismu (Hroch, Gellner, Hobsbawm) atd. (jazykové ideologii je věnována samostatná kapitola, což rozhodně čtenáři ztěžuje orientaci ve vztahu k teoretickému zakotvení práce). Co je ale nejzávažnější, je skutečnost, že žádný z teoretických přístupů není propojen s empirickou částí práce, za níž lze považovat 7. kapitolu o informátorech a jejich medailoncích (s. 69-88), což se bohužel týká i kratičkého

shrnutí a interpretace rozhovorů (s. 88-92). V 5. kapitole *Identita a Baskové* (s. 41-55) se vyskytuje rovněž řada nepřesností či nedotažených informací apod. – například: „pro antropologii je nejzákladnějším diskurzem kultura,...“ (s. 41-42). Nebo: „ze začátku **15. století** existují záznamy o baskicko-algonkinském pidžinu souriquois“ (s. 49). Jedná se o velmi zajímavou a poměrně unikátní ukázkou baskicko-indiánského (algonkinského, micmackého, montagnaiského) pidžinu (mluví se o „poloviční baskičtině“), který byl dorozumívacím prostředkem přibližně mezi roky 1540-1640 (tedy až v 16.-17. století) mezi baskickými rybáři a některými indiánskými kmeny v povodí řeky Svatého Vavřince (cf. např. Bakker, 1989: 117-147). Tuto informaci čerpala diplomantka z knihy J. Pokorného (2010), ale v závěrečné bibliografii chybí, stejně jako práce Ubieta (2007), Montera (2012) nebo Blommaerta a Verschuerena (1998), na něž je v práci také odkazováno (!). Při jednom přepisu španělského rozhovoru omylem autorka zapsala výraz *vaca* místo *vasca* (☺) – s. 54 atd.

Celkově práce působí teoretickou rozkolísaností a nepropojeností s empirickým výzkumem. Ačkoli je práce explicitně zaměřena na *kommunikaci*, tj. jeden z projevů jazykové interakce, na níž je v lingvistické antropologii a sociolingvistice kladen stále větší důraz (viz např. Auer, 2014), empirický rámec diplomové práce spočívá zejména nebo výlučně v tom, co sdělili autorce jednotliví informátoři. Netvrdím, že jsou tyto informace (výpovědi) nedůležité, ale cennější by bylo zaznamenat rozhovory v baskičtině (nebo ve španělštině) mezi jednotlivými aktéry při různých příležitostech a ty pak následně analyzovat (viz např. diplomová práce M. Korenyiové o *code-switchingu* z roku 2013). Pak by se jistě zřetelněji a spontánněji odhalovaly rysy spojené s různými podobami jazykové ideologie či identity.

Přes řadu výhrad a připomínek, které k práci mám a které jsem výše uvedl, nicméně diplomovou práci Lenky Nižnanské doporučuji k obhajobě s hodnocením **dobře**.

V Praze, 19. 9. 2014.
Halbich

Marek